

Za gospodarje

Maribor, dne 19. februarja 1936.

Kmečka sloga pomaga do višjih cen.

Treba povdariti na pohvalno plat, da je sloga med hrvaškimi kmeti tako nemajna, da jim je pripomogla v zadnjem času celo do zvišanja cen goveje živine.

V sredo 12. februarja je bil v Zagrebu živinski sejem. Pred sejmom so se kmetje dogovorili, da ne bodo prodajali mesarjem izpod ceno, kar so povzročile sankcije napram Italiji. Zahtevali so za prignano živino 20—30% višje cene, da bi vsaj nekoliko podprli dobičkanost živinoreje. Niti eden od mesarjev ni mogel omenjenega dne na sejmišču v Zagrebu kupiti ceneje, nego je bilo dogovorjeno med kmeti. Mesarji so morali oditi s sejma praznih rok. Ker ni šlo na sejmu, so mislili mesarji, bomo pa dosegli na domu kmetov. Popoldne 12. februarja so zagrebški mesarji preplavili okolico, da bi pokupili za mesni trg potrebno živino. Tudi na kmečkih domovih so se bridko urezali. Kmetje niso popustili niti za parro in mesarji so morali zopet brez repa nazaj v Zagreb.

Posledice omenjene kmečke sloge in dogovora se bodo kmalu pokazale, kakor hitro bodo pošle zagrebškim mesarjem zaloge mesa. Cene mesu bodo poskočile in mesarji bodo prisiljeni, plačati kmetu dražje živino in vsaj tako visoko, da ne bo redil in se mučil zastoj. Od kmetov iz zagrebške okolice bi se lahko tudi naš živinorejec naučil, kako bi bilo treba pomagati živinskim cenam navzgor. Slovenski kmetje, spametujte se in se organizirajte glede sejmov po vzgledu hrvaških tovarišev!

Podraženje sladkorja?

V Beogradu je bilo nedavno zborovanje ravnateljev sladkornih fabrik, zasebnih in državnih. Kakor poročajo belgrajski časniki, so na tem zborovanju sklenili, da se cene sladkorju povišajo za 30 par pri kilogramu. To bi naj veljalo samo za kupčije na veliko. Zgodilo pa se bode

seveda to, kar se dogaja navadno: trgovec na veliko prevale podražitev na trgovca na drobno in ta na konsumenta (potrošnika), torej na ljudstvo. Ali pa bo ljudstvo moglo prenesti to podražitev, ki bi seveda znašala ne 30 par, marveč pol Din, če ne več? Od tega povišanja bi sladkorne fabrike profitirale okoli 21 milijonov dinarjev. Tako povečanje je tem manj utemeljeno, ker imajo sladkorne fabrike velike, in sicer stare zaloge sladkorja. Drugod velja načelo: čim več blaga, tem nižja njegova cena. Zakaj bi to ne veljalo tudi za sladkorne fabrike? Če ne kmetijskih pridelkov vedno bolj lezejo navzdol, cena sladkorju pa navzgor. Kako to naj prenese ljudstvo, ki ga kriza drži za vrat, da skoro ne more več dihati?! Pristojne činitelje opozarjamo, da se postavijo ob stran trpečega ljudstva proti kapitalističnim podjetnikom.

Ščitasta uš — kitajski kapar — San Jose uš.

Kaparji so zelo majhne in radi tega zelo težko vidne živalice na sadnem drevju. Najdemo jih na jablanah, slivah, češpljah in drugod.

Opis škodljivca.

Dorasle samice sedijo povsem nepremično na lubju rastline, navadno na mladih poganjkih, in izgledajo kot nekake luskinice ali zelo majhni izpuščaji. Spolno zreli samci so nežne dvokrilne žuželke. Zapisano jim je kratko življenje. Težko se jih zapazi in je potrebno še za strokovnjaka bistrega očesa. Gibljejo se le ličinke škodljivca, ki srkajo hrano — rastlinski sok — iz napadenega drevesa in so v to svrho oborožene z nogami, tipali in očmi, da se zamorejo usidрати na primeren mestu poganjka. Ko se ličinki okrnejo organi, doraste samica. Spolno zrela samica se zarije z lasastimi sesalnimi ščetinami v lubno staničevje globoko, kjer jo doleti tudi smrt; torej kakor hitro se je vsesala v rastlino, ne gre več z mesta.

Radi hrane, ki jo črpa iz staničevja rastline, se napihne v svetlorjavo polkrožno obliko, katera se na hrbtu ščitasto odebeli. Med trebušno stranjo in lubjem rastline pa izleže mnogo jajčec. Ker je zarast na hrbtu polkrožnate oblike, torej podoben skodelici, jih imenujemo skodeličaste kaparje.

Pravi kaparji

so pa oni, pri katerih začne po trajni namestitvi ličinke izločati živalica luskinači ščit. Ščitasto uš se torej opazi šele, ko se privzdigne ščit na živalico. Razmnožujejo se potom jajčec, ki jih samica izleže pod ščitom. Tekom leta se razvije več rodov tega škodljivca, ne le eden, iz česar sledi, da po številu jajčec in hitrosti razvoja raste tudi škodljivost zajedal. Posebno ugodna za razvoj kaparjev je dolgotrajna poletna vročina, med tem ko v hladnih letih zastaja. Torej vroče podnebje, tople lege in še mogoče zavarovanje pred vetrom in dežjem nasprotno strani debla in poganjkov rastline, so najboljše predpogoji za razvoj kaparjev. Škoda zajedalcev je tem večja, čim večje je število škodljivca na rastlini.

Ščitasta uš — San Jose uš

spada v družino Diaspis, torej med prave kaparje. D: asle samice najdemo v spomladni do majnika na vejah drevja kot že popolnoma zrele živalice za razmnoževanje. Prezimile so torej pod ščitom na vejah. Iz izločenih jajčec se razvijejo ličinke, kar pa traja po vremenskih prilikah do konca junija. Ti zelo majhni mladiči, katerih se s prostim očesom niti ne da videti, ne kažejo nobene spolne razlike, so rumenkaste barve, oči živordeče in so oborožene s krepkim sesalnim rilcem. Ker se zamorejo gibati le nekaj časa, so vselej navadno v najožji bližini matere v lubju rastline. Radi tega so veje in poganjki tudi tako gosto posejani s škodljivcem. V tem štadiju začnejo izločati voščeno snov na hrbtu, ki tvori ščit; torej odtod tudi ime ščitasta uš. Prvič se ličinke levijo 12. dan po rojstvu in v tem času se že tudi razlikujejo po spolu. Ličinke, ki nimajo več tipal in nog, so od samic slepe in okroglaste oblike, medtem ko so ličinke samcev nekoliko večje od samic, imajo pa velike rdeče oči in jajčasto obliko. Samica in samec pa imata močno razvit krepk sesalni rilec.

Po 18 dneh se samec zopet levi najprej v predbubo, iz katere se po dveh dneh razvije buba. Po prilično šestem dnevu izležejo iz teh mušicam podobni krilati samci, oranžne barve, imajo pa na temnejši glavi zelo močno razvite tipalnice. Krila so precej velika in svetlozeleno so lesketajoča. Preko prsnega ščita pa imajo temen prečni trak. Z izredno velikim stožcu podobnim spolnim organom pa se zaključuje zadek.

Nekaj o samicah.

Po prvem levanju se samice razvije. Po drugem pa dorastejo prilično v 30 dneh. Po tem času so bolj okroglaste oblike in pokrite z velikim sivkastim ščitom, podobnim v barvi pepelu, ki kaže nekoliko svetlejši vrh hrhta.

Razmnožitev in škodljivost.

Da se zamore škodljivca pravilno spoznati, je treba vedeti, da je za to mero dajen v glavnem zadek, ki ima značilne vrezine z diačicami in bodicami. Za San Jose uš so značilne z zobmi in česljami opremljene lasne tvorbe, ki izgledajo kot nekake razcefrane plošče. Ščitasta uš se zelo hitro množi radi številnih rodov v letu, in dosežejo v ugodnih razmerah do osem rodov; ker pa samice spolno dorastejo v 30 do 40 dneh, imajo mladiči tak zopet po prilično omenjenem času mlade. Ena sama samica pa izleže tekom približno šest tednov po 9 do 10 jajčec dnevno, spravi torej v tem času na svet okroglo 400 mladičev.

Konac sledi.

Gospodarske zanljivosti.

Nazadovanje živinskih cen. V zadnjem času se je vršilo v Ljubljani, kakor smo že poročali, zborovanje glede živinskih cen in izvoza naše živine. Ob tej priliki so ugotovili, da so sankcije napram Italiji posebno občutno prizadele Slovenijo. Z ozirom na padec cen pri živini in pri mesnih proizvodih so bili na posvetovanju posebno povdarjani naslednji podatki: Glavni padec cen pri živini je prišel že l. 1930. Omenjenega leta so stali drugovrstni voli še 8.50 Din, leta 1931 samo še 6.43 Din, leta 1932 4.20 Din, 1933 3.50 D, leta 1934 3.37 Din, in leta 1935 3.20 Din in sicer 1 kg žive teže. Kot podlaga za te podatke so vzete cene ljubljanskega trga.

Isto velja za krave, teleta in svinje. Cene svinjam so se sledeče gibale: leta 1930 11.50 Din, leta 1931 7.50 Din, leta 1932 6.50 Din, leta 1933 7.50 Din, leta 1934 6.30 Din in leta 1935 4.75 Din 1 kg žive teže. Med tem, ko so cene živini tako močno padle od leta do leta, se niso znižale cene krmi v istem razmerju in radi tega se je dobičkanost živinoreje še poslabšala. V sosednih državah: v Avstriji, v Švici in Nemčiji dobi kmet 3—4krat več za svojo živino nego v Jugoslaviji.

Zanimiva statistika z lanskimi mariborskih sejmov. Na mariborske sejme so prignali lansko leto 14.650 glav živine in konj ter 6979 komadov svinj. Od posameznih vrst so prignali kmetje lani na mariborske sejme 3279 volov, 10.152 krav, 451 telet, 392 bikov in 376 konj in kobil. Prodanih je bilo skupno 1926 volov, 4315 krav, 140 telet, 220 bikov, 651 telic in 38 konj in kobil. Najnižja cena za 1 kg žive teže je bila: za vole 2 Din, za krave 1.50 Din, za teleta 3 Din, za telice 2 Din, za bike pa 2 Din; najvišja cena: za vole 3.50 Din, za krave 2.50 Din, za teleta 4 Din, za telice 3.50 Din, za bike pa 3 Din. Od 6979 lani na sejm pripeljanih svinj je bilo prodanih 3787 komadov. Najnižja cena za 1 kg žive teže je bila 5 Din, najvišja 6 Din. Živine in svinj je bilo lani na mariborskih sejmih prodanih za 10 milijonov Din.

Sreski cestni odbor v Ptujju je v minulem letu vodil obširna dela po celem srežu. Vršile so se cestne zgradbe na vseh delih iz bednostnega fonda in iz banovinskega fonda za javna dela. Pred kratkim je bilo izplačanih 25.000 Din za zemljišče posestnikom, ki so odstopili parcele za zgradbo ceste Jurovec—Majšperk. Ta cesta se je začela graditi že pred vojno in po vojni se je nadaljevala. Do leta 1932 je bilo dograjene 8 km te ceste. Potem je bilo še v naslednjih treh letih izvršene ceste 2 km in leta 1935 potlakovane 2100 km ter oddane javnemu prometu. Dasi se je čakalo z izplačilom odškodnine, pa vendar je prišel denar sedaj ljudem v veliko večjo korist. V minulem letu se je nadaljevala nova cestna zgradba Leskovec—Novacérkev in se nadaljuje še sedaj kot transverzala v Haložah. Dograjena je bila 2 km dolga nova cesta Jarše—Turški vrh—Klenovnik do banovinske meje. Vršila se je tudi rekonstrukcija ce-

ste Majšperk—Naraplje—Žetale in se bo letošnje leto nadaljevala. V Slovenskih goricah so se vršile nove zgradbe in sicer Hvaletinci—Trbegovci. Ceste je bilo dograjene z zemeljskimi deli v dolžini 2 km in okrog 40' m potlakovane; potem nova cestna zgradba Savci—Rucmanci—Grabšinski breg. Zemeljskih del je bilo izvršenih okrog 2'350 km kot zveza med banovinsko cesto Kamenščak—Dornova in banovinsko cesto Moravci—Grabšinski breg; gradila se je tudi cesta Obrež—Šalovci—St. Miklavž in je bilo dograjene okrog 2'700 km zemeljskih del; potem še Ivanjkovci—Stanovno—Lešnica. Iz vsega tega je razvidno, da je bilo v področju cestnega odbora izvršenih mnogo del in je bilo ljudem delno pomagano. Banovina je s tem, da je omogočila dotacije kreditov iz raznih fondov za javna dela, pripravila mnogim ljudem veliko dobroto. Vsa dela so bila izvršena pod tehničnim vodstvom sreskega cestnega odbora. Upamo pa, da se bodo dali tudi letos potrebni krediti na razpolago, da se bo lahko pomagalo ljudem v tej hudi krizi.

Naša usnjarska industrija v krizi. — Tvorcnice za usnje Knaflič v Šmartnem pri Litiji in Verbič na Vrhniki sta že pred tedni ustavili delo. Sedaj namerava odpustiti večje število delavstva še tvornica usnja Woschnagg v Šoštanju. Vzrok: Izvoz sirovih kož v Nemčijo se tako pospešuje, da našim domačim tvornicam primanjkuje sirovin. Nemčija pa dovoljuje svojim tvornicam usnja tako velike izvozne premije, čeprav indirektno, da so s svojimi izdelki cenejše od naših. Tako nastaja za domače tvornice dvakratna izguba in delo se ustavlja tudi v usnjarnah. Po lesni in premogovni industriji prihaja sedaj še usnjarska!

Število inozemskih delavcev v Jugoslaviji. Koncem leta 1933 je bilo v Jugoslaviji 37.000 inozemskih delavcev s 36.000 družinskimi člani ter 15.000 samostojnih tujih gospodarjev z 29.000 družinskimi člani.

Rekordna žetev v Rusiji. Leta 1935 je pridelala Rusija 5.5 milijarde pudov (ali 8.8 milijonov vagonov po 10 ton) žita. V primeri z letom 1934 se je letošnja žetev zelo dvignila, predvino pa presega za 1 milijardo pudov ali 16 milijard kg. Pridetek bombaža je znašal lani 33.5 milijardo pudov ali za 10 milijard pudov več

ko v letu 1934. Šadkorne repe je pridelala lani Rusija 140 milijonov stotov, to je za 50 milijonov stotov več ko v letu 1934.

Nemški izvoz v Italijo. V celoti se je v letu 1935 nemški izvoz v Italijo znatno povečal, kakor se vidi iz teh števil: V primeri z letom 1934 je narasel nemški izvoz premoga od 4.84 na 7.41 milijona ton, koksa od 0.43 na 0.53 milijona ton, celoluze od 14.676 na 19.653 ton, rudninskih maž od 1092 na 3442, strojev za obdelavo kovin od 4148 na 7741, strojev za obdelavo lesa od 360 na 838 ton, tovornih avtomobilov od 17 na 311 kosov, zdravil od 205 na 236 ton in kozjih kož od 241 tisoč na 298.134 kosov. V zadnjem času pa se je izvoz iz Nemčije v Italijo silno zmanjšal. Nemčija je bila sredi leta 1935 še dolžna Italiji za razno blago okoli 50 milijonov, proti koncu leta pa je Italija dolgovala Nemčiji že okoli 300 milijonov lir. Nemčija je zato začela ustavljati izvoz v Italijo. Ker je bila Italija zaradi tega zelo prizadeta, je bil te dni dosežen med Italijo in Nemčijo nov dogovor, po katerem se nemškemu izvozniku ni treba več bati, da bi izgubil zaradi razvrednotenja lire. Italijanski dolžnik je namreč po tem dogovoru prost svojih obveznosti šele takrat, kadar je dobil njegov nemški upnik povrnjeno polno vrednost svoje terjatve po tečaju nemške valute na dan izplačila.

Trgovina s hmeljem.

Savinjska dolina: Razpoloženje v hmeljski kupčiji je nadalje mirno, vključno temu pa je stalno nekaj zanimanja in povpraševanja za lanski pridelek ter se plačuje po 12 do 20 Din za 1 kg; za neko večjo partijo prvovrstnega blaga se je nudilo tudi 27 Din za 1 kg, vendar do zaključka ni prišlo.

Vojvodina: Na tržišču je mirno in le semtertja nekaj zanimanja; za že redke še preostale zaloge se nudi po 15 Din za 1 kg.

Najvišje cene, dejansko plačane zadnji čas za 1 kg hmelja raznih provenienc, so bile naslednje: Nemčija Hallertau 81 Din, češkoslovaška Zatec 54 Din, Anglija Golding 38 Din, Francija alzaški 32 Din, Jugoslavija savinjski 22 Din, Poljska wolinski 18 Din, Belgija Alost 16 Din, in Amerika Oregon 15 Din.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 15. februarja so pripeljali 122 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 8—10 Din, slanina 10—12. Kmetje so pripeljali 6 voz sena po 70—72, 1 otave 60, 2 slame 30—35, 15 voz krompirja po 0.75—1, 52 vreč čebule 2—2.50. Česen 8—10. Zelje 0.50—3, kislo zelje 4, karfijska 2—10, hren 8—10, radič 1 kg 10 Din. Jabolke 3—6, suhe slive 9—12, celi orehi 9—10, luščeni 29. Na trgu je bilo 10 vreč pšenice po 1.50, 7 rži 1.50, 10 ječmena 1.50, 18 koruze 1—1.25, 14 ovsa 1, 9 prosa 1.25—1.50, 11 ajde 1, 6 prosenega pšena 3, 10 ajdovega pšena 3.50, 19 fižola 2—3 D. Smetana 20, mleko 1.50—1.75, sirovo maslo 20—24, čajno maslo 24—30. Prinesli so 404 kokoši 18—25, 616 piščancev 20—55, 10 gosi 30—35, 59 puranov 30—60, 18 rac 15—20—27 domačih zajcev 5—30 dinarjev.

Mariborski živinski sejem 11. II. 1936. Prignanih je bilo 10 konjev, 8 bikov, 92 volov, 298 krav in 10 telet, skupaj 418 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 2.50 do 3 D, poldebili voli od 2 do 2.80 Din, plemenski voli od 2.40 do 3 Din, bikli za klanje 2 do 2.80 Din, klavne krave debele od 2 do 2.90 Din, plemenske krave od 1.80 do 2.25 Din, krave za klobasarje od 1.25 do 1.75 Din, molzne krave od 2 do 3 Din, breje krave od 2.50 do 3.50 Din, mlada živina 2.75 do 3.60 Din, teleta od 3 do 4 Din. Prodanih je bilo 211 komadov.

Mariborski svinjski sejem 14. II. 1936. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 103 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 75—85 Din, 7—9 tednov stari 90—120 Din, 3—4 mesece stari 140—200 Din, 5—7 mesecev stari 230—310 Din, 8—10 mesecev stari 360—480 Din, 1 leto stari 530—800 Din, 1 kg žive teže 4.50—6 Din, 1 kg mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo na sejmu 45 svinj.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 4—6 Din, svinjsko meso sveže 8—10 Din.